

האירורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
בס"ד, י"ז סיוון התשפ"ו

חולין ל"ג – אכילת בשר לפני יציאת הנפש, וטומאת ידיים בחולין

שאלות:

1. יהודע רוצה לאכול חתיכת בשר מהבהמה מיידית לאחר חיתוך הסימנים, זה מותר?

אכילת בשר לפני יציאת הנפש

רב אחא בר יעקב אומר שמדברי **ריש לקיש** שסובר שלאחר שחטת הקנה, הריאה של הבהמה נחשבת כאילו היא כבר מונחת בסל ואפילו אם נקבה הריאה, הבהמה כשרה, מדבריו אפשר ללמוד דין לגבי אכילת בני מעיים לפני שהבהמה מתה לגמרי:

○ מותר להזמין יהודי לאכול מבני המעיים של בהמה שנשחטה ועודה מפרכסת. הסיבה היא שעבור יהודי היתר האכילה תלוי בשחיטה, וברגע שנשחטו רוב הסימנים הבהמה מותרת והאיברים לא נחשבים כ"אבר מן החי".

○ אבל אסור להזמין גוי לאכול מבני המעיים הללו. כי עבור גוי היתר האכילה לא תלוי בשחיטה (הוא לא מצווה על שחיטה) אלא במוות הגמור של הבהמה. כל עוד הבהמה מפרכסת, האיברים שלה נחשבים עבורו כ"אבר מן החי" שאסור באכילה. ואם הריאה שניתקה על ידי הקנה, או בני המעיים שניתקו על ידי הוושט, נחשבים כאיברים מנותקים, הרי הם לעולם יהיו אסורים כ'אבר מן החי' עבור הגוי.

רב פפא אומר שהוא ישב לפני **רב אחא בר יעקב** ורצה להקשות עליו: האם ייתכן שיש דבר שמותר ליהודי אבל אסור לגוי? בסוף הוא לא שאל, כי הוא הבין שכשיש סיבה טובה, אז ייתכן מצב שליהודי מותר מה שלגוי אסור.

והגמרא מביאה ברייתא שסותרת את דברי **רב אחא בר יעקב**:

הברייתא **אומרת** שאדם שרוצה לאכול מבהמה מיד קודם שתצא נפשה (כי זה מועיל להתחזק), יכול לחתוך כזית בשר ממקום השחיטה (שלא צריך להפשיט שם את העור), למלוח ולשטוף אותו היטב, להמתין עד שהבהמה תמות לגמרי (אחרת זה נחשב אכילה על הדם), ואז לאכול אותו.

הברייתא מדגישה שזה מותר גם לגוי וגם ליהודי (ואין כאן איסור אבר מן החי לגוי). הברייתא הזו מסייעת לדברי **רב אידי בר אבין** בשם **רבי יצחק בר אשיאן** שאמר את הדין לגבי אדם שרוצה להתחזק.

2. בניה שחט קרבן עולה ולא יצא דם, האם הקרבן כשר?

שחיטה ללא דם לעניין טומאה (משנה)

המשנה **אומרת**: שאדם ששחט בהמה, חיה או עוף, ולא יצא מהם דם בזמן השחיטה – הבשר כשר, ומותר לאכול אותו בידיים מסואבות (חכמים גזרו על סתם ידיים שלא נטלו אותן שהן טמאות). הסיבה היא שהבשר לא נרטב בדם, ולכן לא הוכשר לקבל טומאה, ולכן לא יקבל טומאה מהידיים. **רבי שמעון** חולק ואומר שעצם מעשה השחיטה שמכשיר את הבשר לאכילה מכשיר אותו גם לקבל טומאה, גם בלי דם.

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

הגמרא מדייקת מהמשנה: שאם יצא דם מהבהמה, אסור לאכול את הבשר בידיים מסואבות. ולכן הגמרא מקשה: למה ידיים מסואבות (שהן בדרגת "שני לטומאה") פוסלות חולין? הרי דין חולין הוא ששני לא עושה שלישי בחולין (כלומר, ידיים מסואבות לא יכולות לטמא בשר חולין)! והגמרא תביא בהמשך מספר תירוצים. הגמרא מוכיחה שמדובר כאן בבשר חולין ולא בבשר קודשים ממספר סיבות:

1. המשנה מזכירה "חיה", ובקדשים אין חיות אלא רק בהמות.
 2. אם היה מדובר בקדשים, שחיטה בלי דם לא הייתה כשרה (כי צריך את הדם לזריקה על המזבח).
 3. דם קדשים לא מכשיר לקבלת טומאה, כמו שלומד רבי יוחנן מהפסוק: "עַל-הָאֲרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמַּיִם – רַק דָּם שֶׁנִּשְׁפַּךְ כַּמַּיִם (דם חולין) מְכַשֵּׁר לְקַבֵּל טוּמְאָה, וְלֹא דָם קִדְשִׁים שֶׁנִּזְרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ.
 4. בנוסף, בקדשים הבשר מוגדר כראוי לקבל טומאה מצד "חיבת הקודש" גם בלי דם, כמו שחיבת הקודש מכשירה עצים, כאילו הם אוכל.
3. גד לא נטל ידיים, ונגע בבשר, האם יכול להיות שהבשר נאסר?

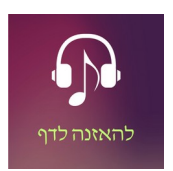
טומאת ידיים בחולין

כדי ליישב את הקושיה איך יכול להיות שחולין נטמאים מידיים שניות לטומאה, הגמרא מציעה שלושה תירוצים:

- **רב נחמן מתרץ בשם רבה בר אבוב:** שכאן מדובר בבשר חולין שנקנה בכסף של מעשר שני בירושלים. ולשיטת **חכמים** שחולקים על **רבי מאיר** מעשר שני חמור ויש בו דרגת "שלישי לטומאה", ואסור לאכול אותו בידיים מסואבות.
- **רב שימי בר אשי** דוחה את התירוץ הזה, כי **חכמים** לכאורה אסרו רק אכילת מעשר על ידי מי שידיו טמאות, אבל לא אסרו נגיעה במעשר (כי בקודש אמרו לשון **מטמא**, ובמעשר אמרו **אסור**), והמשנה שלנו אסרה לכאורה אפילו נגיעה, כי הלשון במשנה שלנו הוא נאכלין ולא אוכלין, ואם יצא דם בשחיטה הם לא **נאכלים** אפילו לטהורים על ידי מי שידיו מסואבות כי הוא אסור אפילו בנגיעה.
- **רב פפא מתרץ:** שמדובר באמת בבשר חולין ומדובר בידיים שהן בדרגת "תחילה" (ראשון לטומאה), שלדעת **רבי שמעון בן אלעזר** בשם **רבי מאיר** כשהידיים נעשות ראשון לטומאה, הן מטמאות גם חולין רגילים לדרגת שני. האפשרות לידיים תחילות היא לפי דעת **רבי עקיבא** באדם שהכניס את ידיו לבית המנוגע בצרעת שגזרו על ידיו שיהפכו ראשון לטומאה כמו גופו, שמא יכניס את כל גופו. **ורב פפא** לא העמיד את המשנה **כרבי עקיבא** אלא **כרבי שמעון בן אלעזר**, כי **רבי עקיבא** לא אמר בפירוש שהן תחילות גם לחולין. אבל הגמרא ממשיכה לשאול, הרי עדיין אפשר להעמיד **כרבי עקיבא** כי הוא לומד משרץ שנפל לתוך כלי חרס, שהאוכל שבכלי שהוא שני יכול לעשות שלישי בחולין, ולכן אפילו ידיים שניות יכולות לטמא אם יצא דם בשחיטה! הגמרא מתרצת שאולי **רבי עקיבא** אמר את זה רק לגבי טומאה דאורייתא ולא על גזירה דרבנן של ידיים מסואבות.

הדף לע"נ
אמו"ר שלמה חיים משה ב"ר שמואל מנחם הכ"מ
נלב"ע י"א כסלו התשפ"ו

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

רבי אלעזר בשם רבי הושעיא מתרץ: שמדובר בחולין שנעשו על טהרת הקודש (אדם ששומר ואוכל חולין בדרגת טהרה של קודשים, כדי להתרגל לקדושה, מאחר ויוצא לאכול הרבה פעמים קדשים). רבי אליעזר סובר שבחולין האלו יש דרגת שלישי לטומאה, שהאדם שאוכל שני לטומאה, בחולין כאלה הופך בעצמו להיות שני, ומגעו יהפוך להיות שלישי. וזה לא כשיטת רבי יהושע שחולק וסובר שבחולין שנעשו על טהרת הקודש אין דרגת שלישי, אלא רק בחולין שנעשו על טהרת תרומה. ולא ניתן להעמיד את משנתינו כרבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת תרומה, כי משנתינו מדברת על בשר, ואין תרומה מבשר. והגמרא תמשיך לדון בנושא הזה, בדף הבא.